

Nordland 01 oktober 2020

Aldersvennlig stedsutvikling

<https://www.arkitektur.no/handbok-i-aldersvennlig-stedsutvikling>

Bildene i denne presentasjonen er primært hentet fra håndboken

Øystein Bull-Hansen

Arkitekt og byplanlegger MNAL

—

Hva er målet med
samfunnsutviklingen?

Barn og eldre i samspill gir store helsegevinster i Kenya

Ikke så ulikt den
norske
storfamiliemodellen

En god og effektiv samlivsmodell?

Hvordan kan vi
bygge gode
felleskap
i Norge – i dag?

Med denne håndboken ønsker vi å komme et steg nærmere

- Vi må gjøre det - sammen
- Hva kan ulike kom. virksomheter gjøre?
- *i ulike faser* av planprosesser etter plan- og bygningsloven
- Gjennom Samspill og Samskaping
- Strategisk eiendomsutvikling, inkluderende arkitektur etc.
- I tillegg inneholder den en eksempelsamling
- Den bør leses, og deretter fungere som et «oppslagsverk»

Hva er aldersvennlig stedsutvikling?

- Aktive samfunnsdeltakere så lenge som mulig, også den dagen helsa begynner å skranke
- Det som er bra for eldre, er som regel godt for alle

Forskjellen på små og store steder

- Nærmiljøet spiller en stadig større rolle når en blir eldre.
- Alle har et nærmiljø – om de bor i byen eller på mindre steder
- Også i byene kan det være langt til butikken.
- Eksemplene er derfor hentet fra ulike typer steder.

Alle foto: Iveland kommune

Ola Roald arkitektur

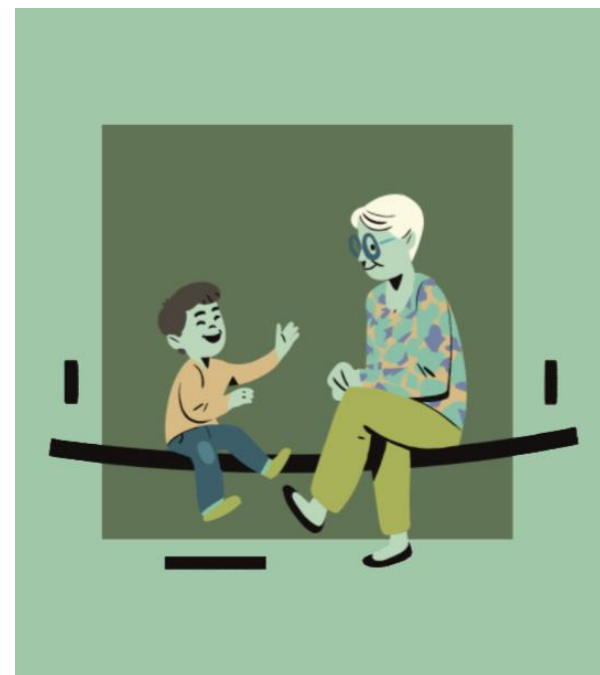
Aldersvennlig og bærekraftig

- Nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging (2019-2023),
- Folkehelsemeldinga – Gode liv i et trygt samfunn (2018-2019)
- FNs bærekraftsmål.

Flere eldre gir nye muligheter

- Eldre kan delta aktivt med sin erfaring, kunnskap, tid og overskudd
- Eldre påvirker samfunnsutviklingen, både som enkeltmennesker og som gruppe
- Stadig flere er friskere lengre enn før
- Mange opplever at de får frihet, tid og ressurser

- Men for andre kan være en utfordring at jobben er borte og venner faller fra
- Etter hvert svekkes helsa - førerkortet blir borte - bena blir skrøle
- Noen utvikler demens
- I slike situasjoner kan man lett bli ensom og isolert

Økende press på omsorgstjenester

- oljealderen nærmer seg slutten, vi må spare på ressursene for å beholde velferdsstaten
- mangel på arbeidskraft, pårørende og frivillige som kan yte omsorg
- Redusere behov for institusjonsplasser eller omfattende hjelp fra det offentlige

Hvordan kan den enkelte forberede seg?

- Fysisk og mental aktivitet påvirker hvordan vi eldes
- Planlegg alderdommen – for ulike faser og situasjoner
- Vær aktiv - også i nærmiljøet – knytt kontakter mens du er frisk
- Skaff egnet bolig – alt etter livssituasjon

Hva kan kommunens planleggere gjøre? (10 råd)

1. inkluderende stedsutviklingsprosesser
2. lokaliseringspolitikk
3. Husk at gamle og unge trenger hverandre, let etter løsninger som når flere brukergrupper samtidig
4. boligpolitikk
5. Skap inspirerende omgivelser som er oversiktlige og trygge når sansene svekkes
6. attraktive arenaer sentralt i nærmiljøene
7. Skap byer, tettsteder og lokalmiljøer hvor det er enkelt å leve uten bil - hele året
8. Tenk nytt når det gjelder kollektive transportløsninger
9. Gjør universell utforming til en premiss for all planlegging
10. Ansett en stedsutvikler

Kommunale funksjoner som motor i lokalmiljøet

- Både post og butikk har forsvunnet fra mange boligområder
- I praksis er man helt avhengig av bil eller annen transport
- Ny kollektivløsninger kan bedre tilgjengeligheten
- Kommunale tjenestene kan danne kjernen i et nærmiljø.

Inkluderende arkitektur og områdeutvikling

- Ulike brukerbehov og funksjoner
- Utvikle løsninger som kan brukes av mange ulike grupper
- Hele områder, bygg og offentlig rom skreddersys for stedet og innbyggerne
- Nytteverdien optimaliseres
- Nye arkitektoniske og organisatoriske løsninger for kommunale virksomheter
- Disse tilbudene, sammen med private, kan danne gode lokalsentra

Lokalisering er en nøkkel

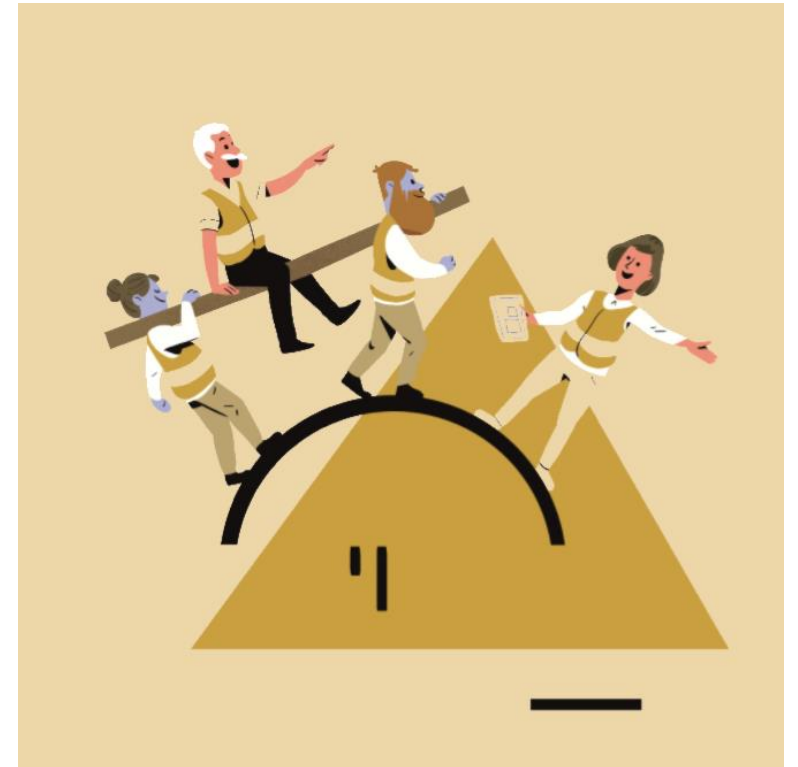
- Kommunen, både gjennom plan- og bygningsloven, som samfunnsaktør og gjennom egen virksomhet, må føre en konsekvent lokaliseringpolitikk.

Tips

- Legg bare inn områder som ønskes utviklet de nærmeste årene i kommuneplanens arealdel. Dette kan hindre at perifere områder utvikles først, noe som kan gjøre det vanskeligere å få utviklet sentrale områder.
- Legg forholdene praktisk til rette for god lokalisering både av private, statlige, fylkeskommunale og egne virksomheter gjennom for eks. å kjøpe eiendommer, regulere, selge med betingelser eller utvikle fellesprosjekt.
- Lokaliser boliger, arbeidsplasser og skoler, barnehager og andre kommunale tjenester til et sentrum, slik at dette blir en naturlig og attraktiv møteplass i hverdagen.
- Start planleggingen av kommunale bygg på kommuneplannivå med sikte på optimal lokalisering og utstrakt sambruk.
- Vurderer i hvilken grad alle kommunale bygg også kan invitere andre grupper og aktiviteter inn. Dette støtter sambruk og møter mellom generasjoner og grupper.

Medvirkning og samskaping

- Et godt kunnskapsgrunnlag rommer stemmene til de vi planlegger for
- Gjennomføring styrkes og forankres gjennom samskaping
- Det er ikke gitt at kommunen skal eie tiltaket i neste fase

De ulike kommunale virksomhetene sine muligheter

- Ikke bare fylle sin primærfunksjon, men også bidra aktivt til helhetlige og aldersvennlige løsninger

Håndboken har tips til alle virksomhetsområder

Tips for undervisning

- Tenk inkluderende arkitektur når skoler og barnehager lokaliseres, programmeres, tegnes og organiseres.
- Hent ut positive pedagogiske effekter av at skolene flettes mer inn i lokalmiljøet og at frivilligheten, amatørvirksomheter og andre ressurser i nærområde kan bli en del av skolehverdagen.
- Bruk pensjonister, med all deres erfaring og kunnskap, som ressurser i undervisningen.

Hvordan bruke plan- og bygningsloven

- Plan- og bygningsloven er et redskap for å styre samfunnsutviklingen på alle områder kommunen har ansvaret for.
- Plan- og bygningsloven er omtalt spesifikt i folkehelsesloven
- Aldersvennlighet og folkehelse er gjensidig avhengig av hverandre
- Tips og råd til arbeidet med både kommuneplaner og reguleringsplaner.

Boligpolitiske virkemidler utenfor Plan- og bygningsloven

- En boligpolitisk utfordring:
- Andelen små husholdninger øker både blant unge og gamle
- Det kan bidra til ensomhet, mistriivsel og dårlig helse
- Lite tradisjon for å bygge boligtyper som bidrar til at det knyttes sosiale nettverk på tvers av generasjoner
- Det bør derfor være et politisk satsingsområde å stimulere til utvikling av nye boformer
- Kombiner gjerne strategisk eiendomsutvikling med å lede gode samskapingsprosesser i samspill med private utbyggere

Vi snakker om planlegging på tre nivå:
Bevisst byutvikling
Aktiv nærmiljøutvikling
Boliger med ulike felleskapsløsninger

Arkitekter som
«tjenestedesignere»

Eksempler

Drammen

Landsbyen: Drammens helseknutepunkt i bydelene

Maria Bergli – prosjektleder,
Drammen kommune

Drammen

helseknutepunkter

Byggeriet må starte
på områdenivå

Suksessfaktorer i planleggingsarbeidet

- Grundige behovsanalyser og framskrivninger
- Tverrsektorielt samarbeid i planleggingsprosessene – riktige aktører på riktig tidspunkt i prosessen
- Politisk og administrativ forankring på øverste nivå

Sammen

helseknutepunkter

Kafeen og Aktivitetscenteret

Pizza som byggekloss

Byensenteret flokker folk seg til nye Postkontoret som om det var en magnet. Pizza er den nye kongsflåte.

Gulskogen som eksempel

pöw

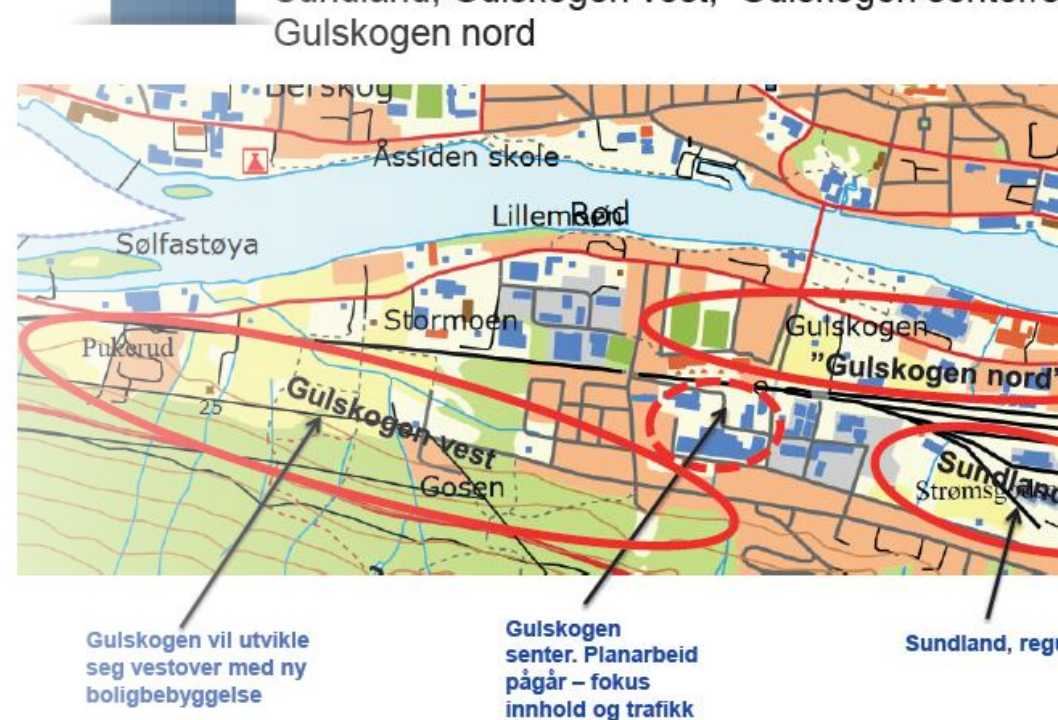
DRONNINGALANDSKAP

Oppdragsgiver:
Drammen Eiendom KF

Kartla område og foreliggende planer

Utvikling i området

...forandring, og vil transformeres i stor grad i løpet av de
10-20årene. Det preges av flere større utviklingsprosjekter,
knyttet til IC-utbyggingen. Areal for vedlikehold og
og tog på Sundland vil reduseres, og Gulskogen stasjon vil få
Området rundt stasjonen skal utvikles som stasjonsby og
Sundlandområdet utvikles byessig. På nordsiden av sporene
menselva, skal det utvikles et bymessig område, Gulskogen
mellom Gulskogen gård og Strømsgodset/Grønland.

Byutviklingsområder og byggeprosjekter på Gulskogen

Utvikling Sundland, Retningslinjer offentlige rom, bebyggelse og utomhusarealer, A-lab

Kom med
flere
konkrete
forslag

Evjudalen knytter folk sammen i sentrum

Ny-Krohnborg

Senter for oppvekst, idrett og kultur I Bergen

Arkitekt: Cubus arkitekter

Aktivitet

Designverksted
Breakdans
Dansetrening
Karate og judo
Smaksverksted
Keramikk
Animasjonskurs
Demoverksted
Tegne/malekurs
Gitar
Rockeverksted
Åpen hall –
ungdom
Zumba
Dramagruppe

Sang
Teater
Pianoundervisning
Barneteater
Ungdomsteater
Tamilsk
fløytegruppe
Hip-Hop kurs
Jentegruppe
Trivselsaktiviteter
Leksehjelp
Seniortrim
Jubelgjengen
Verdens
superband

Pilates
Internasjonal jentekafe
Bandøving
Sy kafe
Kinesisk helsetrim
Nordlandskoret
Magedans
Sykurs
Sminkekurs
Håndball
Basketball
Innebandy
Volleyball
Cheer leaders
Barneaktiviteter
Familiebadminton

Ulstein Arena
- Ulsteinvik
Lund og Slaato
arkitekter

Ulstein arena i Ulsteinvik;

Sosiale boformer
på tvers av
generasjoner

Vindmøllebakken i Stavanger

Kruse Smith eiendom, Helen og Hard arkitekter 2018

Vindmøllebakken bofellesskap, Stavanger
Kruse Smith eiendom, Helen og Hard arkitekter 2018

Sosial boligbygging på norsk i Bærum

Bråta i Mjøndalen

ARKITEKT: Arkitektkompaniet AS

Målgruppe: Eldre beboere og brukere og øvrige innbyggere i kommunen

Fleksible bussløsninger Oslo og Sauda

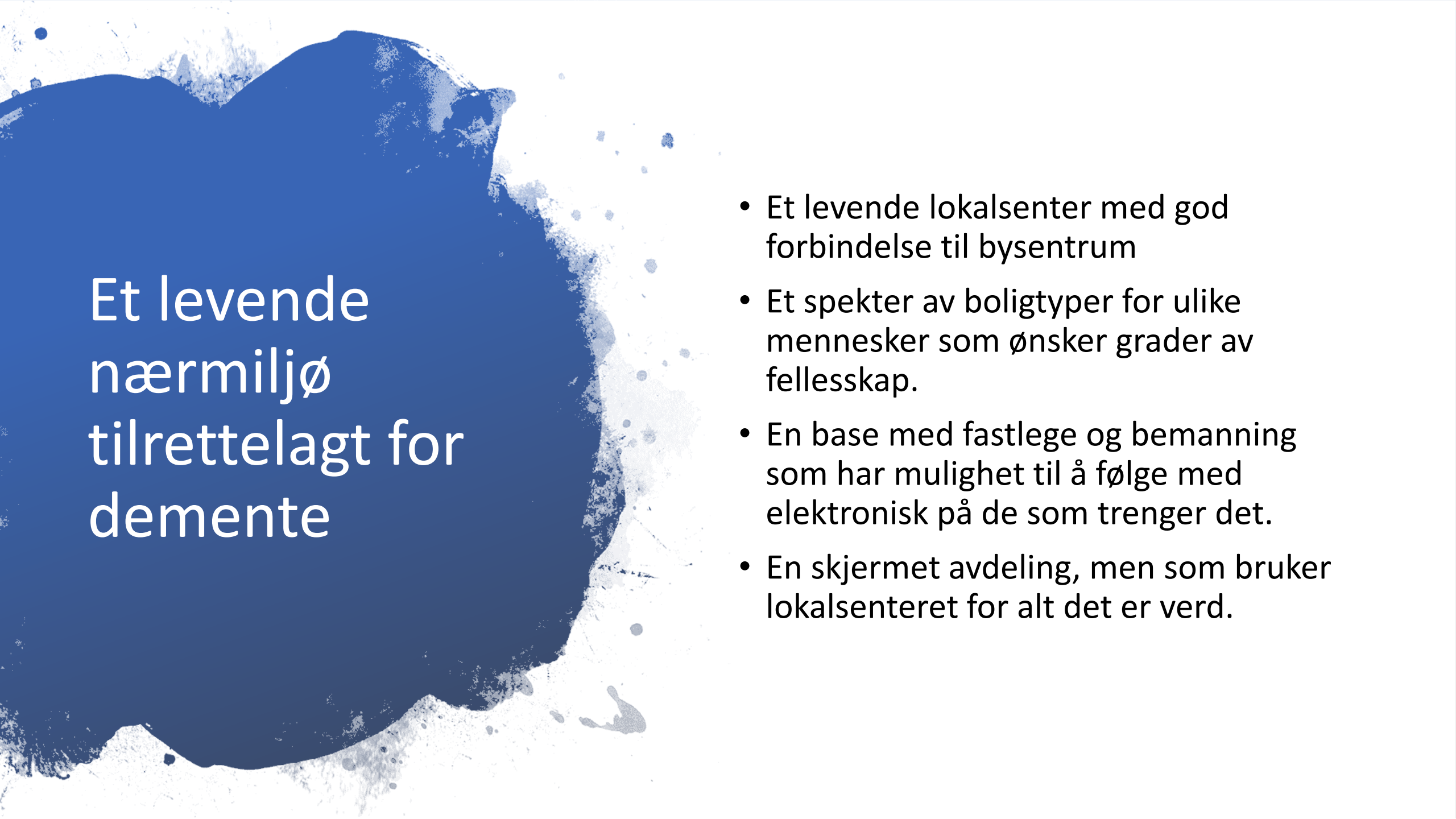
En kort drøfting av demenslandsbyen som idè

<https://www.baerum.kommune.no/tjenester/helse-og-omsorg/sykehjem-bo-og-behandlingscenter/demenslandsby/>

Kritisk til demenslandsbyer

Daglig leder, Kari Midtbø Kristiansen i Aldring og helse. (Foto: Martin Lundsvoll)

Et levende nærmiljø tilrettelagt for demente

- Et levende lokalsenter med god forbindelse til bysentrum
- Et spekter av boligtyper for ulike mennesker som ønsker grader av fellesskap.
- En base med fastlege og bemanning som har mulighet til å følge med elektronisk på de som trenger det.
- En skjermet avdeling, men som bruker lokalsenteret for alt det er verd.

La dere
inspirere

Finn gode løsninger hvor teknologien
ikke isolerer, men frigjør menneskene i
sosiale felleskap

Takk for meg.

Øystein Bull-Hansen

Tlf. 48113596